

**ІСТОРИЧНИЙ ЧАСОПИС
З БОГЕМІСТИКИ І
СЛОВАКІСТИКИ**

Випуск 6

**ПОЛІТИЧНЕ ЗАКУЛІСНЯ ВІЙНИ
ТА МИРУ В ІСТОРІЇ
СЛОВАКІВ І ЧЕХІВ**

Ужгород 2017

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA A VEDY UKRAJINY
ŠTÁTNA VYSOKÁ ŠKOLA
"UŽHORODSKÁ NÁRODNÁ UNIVERZITA"
CENTRUM HISTORICKÝCH ŠTÚDIÍ Z BOHEMISTIKY
A SLOVAKISTIKY
KOMISIA HISTORIKOV UKRAJINY A SLOVENSKA

HISTORICKÝ ČASOPIS Z BOHEMISTIKY
A SLOVAKISTIKY

Číslo 6

POLITICKÉ ZÁKULISIE VOJNY A MIERU
V DEJINÁCH SLOVAKOV A ČECHOV

Užhorod
Vydavateľstvo TIMPANI, 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЦЕНТР ІСТОРИЧНИХ СТУДІЙ З БОГЕМІСТИКИ
І СЛОВАКІСТИКИ
КОМІСІЯ ІСТОРИКІВ УКРАЇНИ І СЛОВАЧЧИНИ

ІСТОРИЧНИЙ ЧАСОПИС З БОГЕМІСТИКИ
І СЛОВАКІСТИКИ

Випуск 6

ПОЛІТИЧНЕ ЗАКУЛІССЯ ВІЙНИ
ТА МИРУ В ІСТОРІЇ СЛОВАКІВ І ЧЕХІВ

Ужгород
Видавництво ТІМРАНИ, 2017

ЗМІСТ

СТАТТІ	7
<i>Павло Пеняк. Йозеф Скутіл та вивчення кам'яного віку Закарпаття</i>	7
<i>Litviaková Zuzana. The find of barrel-shaped vessel from bronze age settlement in Hoste (sw Slovakia) and its context</i>	14
<i>Ярослав Андрусак. Вплив реформаційного руху на політичні відносини в Чеському королівстві за правління Людовіка II Ягеллона</i>	30
<i>Віктор Мельник. Чесько-німецький етнополітичний конфлікт в середині ХХ століття</i>	42
Матеріали Міжнародної наукової конференції “Україна і Словаччина на початку Другої світової війни: міфи, реалії, пам'ять”	71
<i>Степан Віднянський. Світ напередодні Другої світової війни: історіографічні інтерпретації початку війни</i>	71
<i>Іван Боровець. Березнева криза 1939 року та проголошення незалежності Словацької держави</i>	81
<i>Ігор Ліхтей. Дипломатичний дискурс радянсько-словацьких відносин у 1939–1941 роках</i>	100
<i>Юрій Данилець. Канонічні проблеми православної церкви на Закарпатті та в Східній Словаччині напередодні та в роки Другої світової війни</i>	118
<i>Олександр Лисенко. Український чинник на початковому етапі Другої світової війни</i>	134
<i>Валерій Грицюк. Підготовка та проведення наступальної операції Українського фронту у вересні 1939 року</i>	147
<i>Тетяна Пастушенко. Початок Другої світової війни у спогадах жителів Закарпаття: за матеріалами усноїсторичних проєктів</i> ...157	

РЕЦЕНЗІЇ	171
<i>Kónyiová Annamária. Kapitoly k dejinám reformovanej cirkvi na Východnom Slovensku. – Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej university, 2015. – 164 s. (Ігор Ліхтей)</i>	171
<i>Rovenský Jozef – Vitek Peter – Harbuľová Ľubica – Vajó Július – Čech Pavel – Bernadič Marián. Ruskí a ukrajinskí lekári v Česku a na Slovensku. – Bratislava: Slovak Academic Press, 2016. – 75 s. (Ігор Ліхтей)</i>	172
<i>Петрушенко О. Ф., Мельник В. М. Українці та українська мова у Словаччині. – Вінниця: Друкарня Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, 2016. – 40 с. (Ігор Ліхтей)</i>	175
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	178

РЕЦЕНЗІЇ

Kónyová Annamária. Kapitoly k dejinám reformovanej cirkvi na Východnom Slovensku. – Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej university, 2015. – 164 s. (Коньова Аннамарія. Нариси з історії реформованої церкви на Східній Словаччині. – Пряшів: Видавництво Пряшівського університету, 2015. – 164 с.)

Процес Реформації у словацьких землях монархії Габсбургів є багатим і насиченим. Це справді яскрава сторінка в історії Центрально-Східної Європи. Як відомо, упродовж XVI ст. на теренах словацьких земель було прийнято три символи віри: “Confessio Pentapolitana”, “Confessio Heptapolitana” та “Confessio Scerusiana”. Вони стали основою протестантизму серед словаків. Кульмінацією цих процесів можна вважати засідання Жилінського синоду (березень 1610 р.), що конституював віросповідні засади та організаційну структуру протестантизму на словацьких землях. З другої половини XVI ст. католицька церква і Габсбурги повели рішучий наступ на послідовників протестантизму, що отримав назву Контрреформація.

Саме історії реформованої церкви на теренах Східної Словаччини і присвячена книга нарисів знаної пряшівської дослідниці Аннамарії Коньової.

Цю проблему авторка вже спорадично висвітлювала в окремих наукових збірниках та часописах, однак опрацювання нового матеріалу спонукало до редагування та систематизації уже оприлюднених публікацій. Крім уже опублікованих шести студій, до книги додалися дві нові розвідки, зокрема про розвиток кальвіністської освіти на прикладі реформованої школи в Кошицях та про діяльність Зузани Лорантфі (вдови трансильванського князя Дердя I Ракоці – I. Л.) в умовах поширення протестантизму в Угорщині.

Логічною і продуманою є структура роботи. Тут зримо виділяються три основні частини. Перша торкається розвитку та особливостей кальвіністської Реформації на теренах Східної Словаччини, зокрема в містечках, вільних королівських

містах і серед словацького населення (нариси “Перші реформовані синоди та віровизнання у Верхній Угорщині в XVI ст.”, “Співіснування лютеранів та кальвіністів у Верхній Угорщині у Ранній новий час”, “Релігійний розвиток у верхньоземплинських містечках у XVI–XVII ст. у світлі канонічних візитацій”, “Кальвіністська Реформація і словацькі кальвіністи на Східній Словаччині до XIX ст.”).

Другу частину презентує розвідка, присвячена проблематиці шкільництва та функціонування досі маловивченої діяльності так зв. реформованої школи (“Кальвіністська освіта на прикладі реформованої школи в Кошицях у XVII ст.”).

Третю частину наповнюють три студії, що висвітлюють питання конфесіоналізації шляхти, зокрема ролі шляхти та аристократії в історії Реформації та Контрреформації (“Трансильванська княгиня Зузана Лорантфі та реформована церква у Верхній Угорщині”, “Роль шляхти в історії реформованої церкви в Земплинській жупі в XVI–XVII ст.”, “Контрреформаційна діяльність Софії Баторі на Земплині”).

Суттєво увиразнює роботу додаток, де наведено зразки канонічних візитацій, основні постулати синодів, заповіт Зузани Лорантфі від 30 жовтня 1659 р., нововведення у сфері освіти на прикладі реформованої школи в Кошицях від 1656 р.

Символічно, що книжка вийшла напередодні відзначення 500-літнього ювілею початку Реформації, який припадає на осінь 2017 р. Вона є цінним внеском у вивчення величної і трагічної водночас сторінки в історії Словаччини.

Георг Ліхтей

Rovenský Jozef – Vitek Peter – Harbulová Ľubica – Vajó Július – Čech Pavel – Bernadič Marián. Ruskí a ukrajinskí lekári v Česku a na Slovensku. – Bratislava: Slovak Academic Press, 2016. – 75 s. (Ровенський Йозеф – Вітек Петер – Гарбульова Любиця – Вайо Юліус – Чех Павел – Бернадич Мар'ян. Російські та українські лікарі в Чехії та Словаччині. – Братислава: Словак Академік Прес, 2016. – 75 с.)